

Crit donat al cavall perquè arrenqui (ALDC, VI, 1503. Crit donat al cavall perquè arrenqui)

Arri (s. XIV-XV) és el crit més estès i genuí “per a excitar una bèstia a caminar, a seguir o a accelerar la marxa” (*DIEC*). Es tracta d’un mot “de formació expressiva” (*DCVB*), “de creació expressiva” (*DECat*); “el so de *rr* reduplicat [...] produeix en les bèsties l’efecte d’una incitació a caminar” (*DCVB*); tanmateix, s’ha apuntat la possibilitat –llunyana– que derivi del llat. *ARRIGE* [AURES] “drizza le orecchie, ascolta” (*DEI*); cf. oc., it., àr. africà *arri*; var.: *arri arri* 81, *arri, cavall* 86, 143, *aarri* 100, *arrii* 18, 52, 57, *larri* 118; *arri* 88, amb canvi d’accent per acció de l’onomatopeia (cf. “*arri* o *arri*”, Figuera, 1840); *arri* (1, 3) només s’aplica als rucs. Una palatalització de la vocal tònica, no gens estranya sobretot en mall., ha donat *erri*, amb [ɛ]. *Arre* ha de ser deutor al cast. *arre*, llengua on es documenta des del s. XIV (amb el der. *arrear* “estimular a las caballerías”); var. accentual (*arree* 153, 181), repetitiva (*arre arre* 150, *aarre* 179, 180, 182-184, *arree* 174, *arreee* 151, *arrrre* 176) o amb un complement (*arre, uuu* 132, *arre amunt* 120, *arre, cavall* 142, 162, 186, *arre haca* 154, 162, 172, *arre haca avant* 163).

Altres formes expressives: *ii*, var. *iii* 67, *aii* 1, *iitx iitx* 123; *au* 72, 77, potser extensió de *au* per “posar immediatament

en execució quelcom” (*DIEC*) (en llat. *au* era interjecció d’estranyesa o emoció, *DELL*), *au va* 53, *au, tira pressa* 165, *uau* 109; *oixque* 27, 114, *osque* 89, *osque au* 110, *osquée, osquée* 110, confusió amb el crit per fer anar a l’esquerra (cf. mapa 940); *ale* 189, l’alg. *tru, cavar* 85.

El concepte també pot expressar-se lexemàticament: *oo vine* 12, *vinga* 20, *vinga, au* 95, *venga cavall, tira* 94; *tira, tiira* 9, *tira arri* 34, *tira, tira* 108, *tira avant* 171; *cavall, arriba* 111; *cavall, allà* 93; *marxa* 55, 66, 98, 101, 119; *passa* 64, 96, 176; *un pas endavant* 95; *vamos* 109 (← cast.). Encara hi ha la possibilitat d’afegir al crit el nom del cavall (a *oixque* 27, a *arri* 125), d’acompanyar-lo d’una oclusió velar (*aarre*, precedit d’un clic 184; *arri*, seguit d’un clic alveolar 52) o d’un esclafit (*cavall, allà* 93); de fer-li un senyal “en les ramaleres” (*ale* 189) o de “pegar-li una vara” (*au, tira pressa* 165).

Des d’un punt de vista territorial *arri* domina al cat. del Principat amb el tort. i el bal., on també es coneix la var. *erri*; l’intrús *arre* només és val. amb pocs testimonis del genuí *arri*; *ii* se centra en el ross.

L’únic mot normatiu és *arri*, des del *DOrt*, 1917.

